

Ett liv i järnets tjänst

Personhistorik över David Persson (1704–1784).

En resa från hyttdräng till masmästare i 1700-talets Uppland.

Gemini Notebook

Åttio år vid masugnen

Gemini Notebook

Rötterna i den uppländska myllan

David Persson föddes troligtvis år 1704 på gården Bärkinge i Valö socken, Uppsala län. Hans fundament i livet lades av föräldrarna: bonden Per Ersson och hans hustru Anna.

Bärkinge, Valö socken

Ett typiskt uppländskt jordbrukssamhälle under stormaktstidens slutskede, tätt knutet till regionens framväxande järnindustri.

Gemini Notebook

Den eviga hembygden

Den 15 oktober 1727 ingick David äktenskap med pigan Anna Ersdotter. Trots en industriell karriär förblev David sin födelseplats trogen. Paret bosatte sig i föräldrahemmet på Bärkinge, en gård de aldrig skulle komma att lämna.

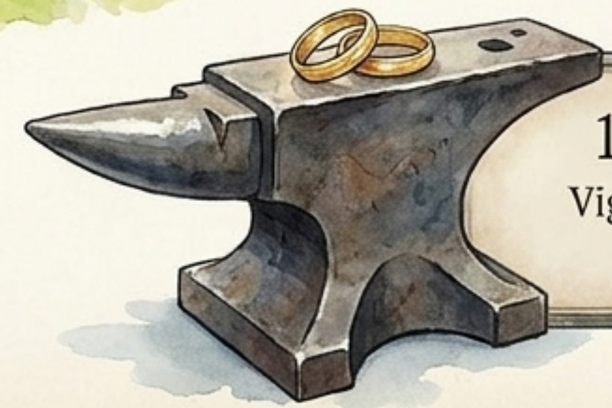

15 Oktober 1727

Vigsel mellan David Persson och Anna Ersdotter.

Gemini Notebook

Steget in i bergsbruket

David ägnade sig tidigt åt det svenska bergsbruket, den industri som utgjorde ryggraden i landets ekonomi. Han påbörjade sin bana längst ner i hierarkin som hyttdräng – ett extremt tungt och riskfyllt arbete vid masugnens fot.

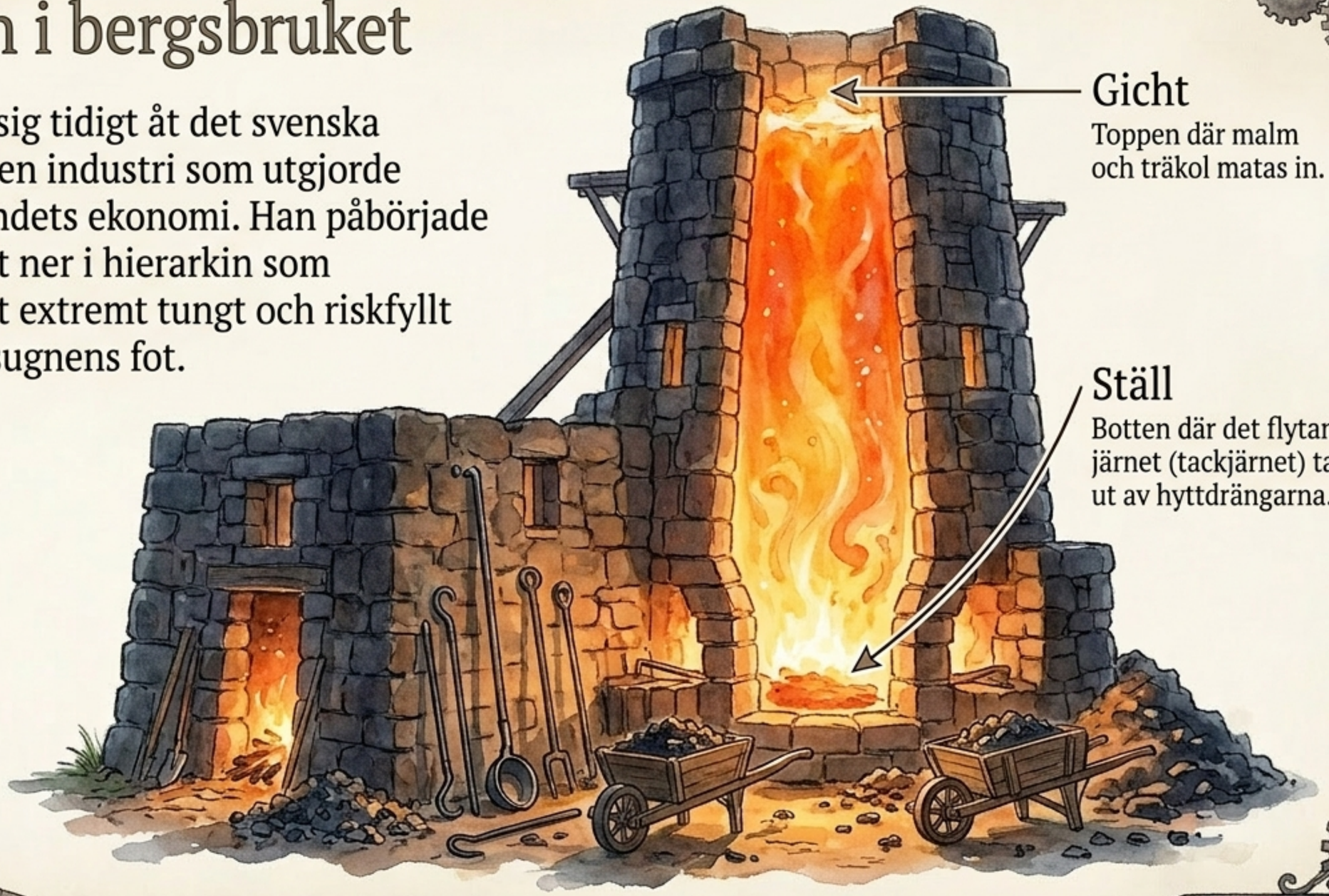

Gicht
Toppen där malm och träkol matas in.

Ställ
Botten där det flytande järnet (tackjärnet) tappas ut av hyttdrängarna.

Gemini Notebook

Från handkraft till mästerskap

Hyttdräng (Starten)

- **Arbetsuppgift:**
  Fysiskt slavgöra; forsla malm, skotta slagg och assistera vid järntappning.
- **Status:**
  Lärling och grovarbetare.
- **Ansvar:**
  Utföra order och överleva hettan.

Masmästare (Kulmen)

- **Arbetsuppgift:**
  Teknisk övervakning av smältprocessen, proportionering av malm och kol.
- **Status:**
  Brukets absolut viktigaste expert.
- **Ansvar:**
  Garantera järnets kvalitet och masugnens säkerhet.

Gemini Notebook

Masmästarens tunga ansvar

Med tiden nådde David den prestigefyllda positionen som Masmästare. Det innebar att han bar det yttersta ansvaret för att masugnen brann dygnet runt, månader i sträck. Hans förmåga att läsa elden och järnet avgjorde hela brukets ekonomiska överlevnad.

Gemini Notebook

De sista åren utanför hyttan

Ett helt yrkesliv i extrem hetta sätter sina spår. När David Persson slutligen gick ur tiden den 5 september 1784, hade han redan lämnat sin tunga befattning som masmästare och dragit sig tillbaka på Bärkinge gård.

Dödsdatum:
5 september 1784.

Gemini Notebook

Ett långt liv med ett högt pris

Ålderdom (80 år)

Att nå 80 års ålder i 1700-talets Sverige var en anmärkningsvärd bedrift, i synnerhet för en man verksam inom den fysiskt nedbrytande järnindustrin.

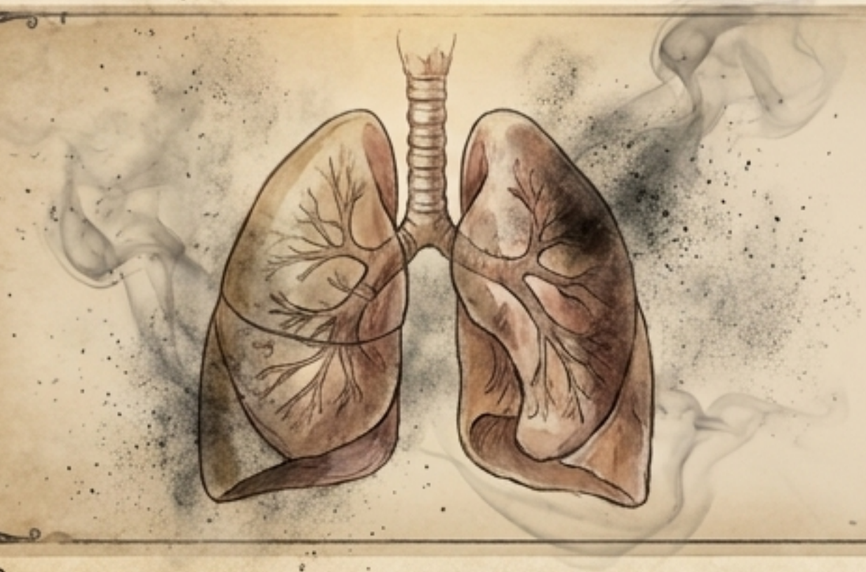

Lungsot

Dödsorsaken angavs till ålder och lungsot. Lungsjukdomar var ett mycket vanligt och oundvikligt öde för arbetare som under decennier andats in rök, stendamm och aska från masugnarna.

Gemini Notebook

Arvet efter en uppländsk masmästare

David Perssons livssaga är en berättelse om unika kontraster. Han förankrade hela sitt 80-åriga liv på en enda plats—födelsegården Bärkinge—och vid en enda kvinnas sida. Från denna orubbliga trygghet genomförde han en av 1700-talets tyngsta klassresor: från enkel hyttdräng till aktad masmästare.

Källmaterial: Forskning och antavla av Håkan Bergström, Copyright © 1999.

Gemini Notebook